

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Н. Б. КИРИЧ, доктор економічних наук, професор;

С. М. СПІВАК, кандидат економічних наук, доцент

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

І. П. МИКОЛАЙЧУК, кандидат економічних наук, доцент

(Київський національний торговельно-економічний університет)

Анотація. *Мета статті полягає у визначенні критеріїв оцінювання ефективності функціонування підприємств в умовах об'єднань територіальних громад на засадах ґрунтовного вивчення процесів розвитку підприємств та підприємницької діяльності. Методика дослідження. Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. Результати. У статті встановлено, що в умовах повного регіонального господарського розрахунку й досі немає загальновизнаних критеріїв визначення оцінки ефективності виробництва та єдиного методичного підходу до визначення показника, за яким можна комплексно оцінити ступінь господарсько-фінансової стабільності підприємства, його можливості системно покращувати фінансовий стан у довгостроковій перспективі на загальному фоні реалізації адміністративно-територіальної реформи. Проблема розглядається в умовах добровільного об'єднання територіальних громад. Практична значущість результатів дослідження. Запропоновано використання європейських підходів до забезпечення стабільного розвитку економіки підприємств.*

Ключові слова: критерії, показники, підприємство, об'єднання територіальних громад, виробництво, економіка, держава.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Господарсько-фінансова стабільність підприємства в умовах добровільного об'єднання територіальних громад визначається сукупністю показників, що свідчать про його можливості підтримувати нормальну виробничу рівновагу та про його здатність до поступального економічного розвитку.

Ефективність управлінського впливу на стабілізацію виробництва в умовах добровільного об'єднання територіальних громад залежить від уміння бачити стабілізуючі чинники, знати критерії і показники, оцінки їх впливу, час і місце їх застосування.

Показники та критерії розподіляються за двома групами: до першої входять ті, що характеризують ступінь виробничо-господарської та фінансової стабільності у статистичному аспек-

ті, тобто вони є узагальнювальними; до другої групи – ті, що оцінюють виробничо-господарські перспективи підприємства в умовах добровільного об'єднання територіальних громад, ураховують можливості його розвитку в довгостроковому періоді. Крім цього, існує інша класифікація показників фінансової стабільності, у якій перша група – показники, що визначають стан обігових засобів; друга група – показники, що визначають стан основних засобів [4].

Разом із тим в умовах повного регіонального господарського розрахунку й досі немає загальновизнаних критеріїв та єдиного методичного підходу до визначення показника, за яким можна комплексно оцінити ступінь господарсько-фінансової стабільності підприємства, його можливості системно покращувати фінансовий стан у довгостроковій перспективі. Власне це й обумовлює актуальність і своєчасність означеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у науково-практичну розробку програми адміністративно-територіального реформування національної економіки, становлення нових організаційно-правових форм підприємств в умовах добровільних об'єднань територіальних громад зробили, у першу чергу, українські вчені та економісти. Дослідження макроструктурних аспектів реформування національної економіки здійснювали М. Я. Дем'яненко, Б. Й. Пасхавер, М. П. Сичевський, Д. В. Полозенко, В. П. Ситник, О. А. Фесин, О. М. Шпичак [1]. Визнання в цій сфері здобули, зокрема, наукові розробки В. Я. Амбросова, Б. М. Андрушківа, О. Б. Бутнік-Сіверського, М. В. Гладія, М. В. Зубця, Т. Л. Мостенської, П. Т. Саблука, П. І. Гайдуцького, З. В. Гуцайлюка, С. Л. Дусановського, О. М. Онищенко та ін. [1]. Щодо форм господарювання, кооперування, розвитку інтегрованих формувань, організації виробництва, становлення внутрішньогосподарських відносин, значний внесок зробили В. І. Бойко, М. П. Вітковський, В. Н. Зимовець, В. І. Гринчуцький, В. М. Нелепа, Н. Б. Кирич, О. О. Рябчик, М. К. Пархомець, О. В. Панухник [2]. У дослідженнях згаданих учених головна увага приділяється підвищенню ефективності роботи підприємств, що функціонують у нестабільних умовах, розробляються проблеми становлення та інтенсифікації підприємств у різні періоди часу, пропонуються шляхи підвищення рівня ефективності їх функціонування підприємств; значна увага приділяється розробці механізмів державного регулювання, визначенню паритету цін на продукцію, формуванню ефективних каналів реалізації продукції та іншим економічним питанням [5]. Проте, критерії оцінки ефективності функціонування підприємств в умовах добровільного територіального об'єднання розроблені недостатньо й залишилися за полем зору згаданих учених.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення критеріїв оцінювання ефективності функціонування підприємств в умовах об'єднань територіальних громад на засадах ґрунтовного вивчення процесів розвитку підприємств та підприємницької діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Визначення критеріїв та оцінка економічних реформ є одним із шляхів

підвищення їх ефективності й виходу нашої країни із кризи. У розвинених державах наука виступає основним провідником, що визначає напрями, ставить цілі на шляху розвитку національної економіки, галузей господарського комплексу, регіонів, підприємств тощо.

Згідно з П. Я. Поповичем, фінансова стійкість підприємства характеризується такими коефіцієнтами: власності, позичених засобів, співвідношення позичених і власних засобів, мобільності власних коштів, співвідношення позаоборотних і власних коштів та довготермінових фінансових вкладень [2]. При цьому рекомендується такий алгоритм розрахунку зазначених показників: коефіцієнт власності рекомендується вираховувати співвідношенням власних засобів до загальної величини засобів підприємства. Для країн Західної Європи і США за нормальне значення показника приймають 0,6, хоча за останні роки він знизився; коефіцієнт позичених коштів, що характеризує структуру засобів підприємства з точки зору питомої ваги позичених засобів, вираховують як відношення величини позичених засобів до загальної величини засобів підприємства; коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів розраховують діленням позичених засобів на власні засоби; коефіцієнт мобільності власних коштів розраховується діленням власних оборотних засобів і загальної величини власних засобів; коефіцієнт співвідношення позаоборотних і власних засобів вираховують відношенням позаоборотних активів до власних засобів; коефіцієнт співвідношення позаоборотних активів і власних, а також довготермінових позичених засобів вираховують відношенням позаоборотних активів до підсумкової величини власних і довготермінових позичених засобів [6].

В. І. Іваненко узагальнювальним показником фінансової стійкості підприємства вважає залишок або недостачу джерел коштів для формування запасів і затрат, одержаних як різницю величини джерел коштів і нормативної величини запасів і затрат [3]. Забезпеченість власними, кредитними та іншими позичковими коштами гарантується рівністю підсумків активу й пасиву балансу підприємства. У практиці багатьох зарубіжних компаній застосовують також показник вартості чистих мобільних засобів, який обчислюється як різниця оборотних активів і короткотермінової заборгованості.

Крім названих показників, В. І. Іваненко і М. А. Болюх для оцінки фінансової стійкості пропонують використовувати: коефіцієнт залучення коштів, який показує питому вагу позичених коштів в активах фірми; коефіцієнти капіталізації, що встановлюють залежність між залученим і власним капіталом [4]. Методика розрахунку показників фінансової стійкості в умовах добровільних об'єднань територіальних громад подана в табл. 1.

І. П. Житна та А. М. Нескреба, крім уже

названих показників, пропонують визначати ще такі коефіцієнти: реальної вартості майна (K_{pe}) і накопичення амортизації ($K_{на}$) [5].

Коефіцієнт реальної вартості майна визначає, яку частку вартості майна займають засоби виробництва. Показник пропонується розраховувати діленням сумарної величини основних засобів і МШП (малоцінні та швидкозношувальні предмети) (за залишковою вартістю), виробничих запасів, незавершеного виробництва на вартість активів підприємства.

Таблиця 1

Перелік показників фінансової стійкості підприємства в умовах добровільних об'єднань територіальних громад

Показники	Методика розрахунку	Оптимальний рівень
Загальна капіталовіддача всього майна ($K_{зкм}$)	Реалізована продукція/Середня валюта балансу	Більше 2, залежить від спеціалізації
Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів ($K_{евф}$)	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування/Середня валюта балансу	Більше 0,15
Коефіцієнт незалежності (автономії) (K_a)	Власний капітал Валюта балансу	Від 0,5 до 0,8
Коефіцієнт фінансової залежності ($K_{фз}$)	Валюта балансу/Власний капітал	Менше 1,9
Коефіцієнт фінансової стійкості ($K_{фст}$)	(Власний капітал + довготермінові кредити й позики)/Валюта балансу	Більше 0,6
Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{мвк}$)	Власні оборотні засоби/Власний капітал	Більше 0,3
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу ($K_{кзк}$)	Залучені кошти/Валюта балансу	Менше 0,5
Коефіцієнт структури довготермінових вкладень ($K_{стд}$)	Довготермінові зобов'язання/Позаоборотні активи	Менше 0,3
Коефіцієнт довготривалості залучення позичкових коштів ($K_{дзп}$)	Довготермінові зобов'язання/(Довготермінові зобов'язання + власний капітал)	Менше 0,3
Коефіцієнт структури залученого капіталу ($K_{стз}$)	Довготермінові зобов'язання/Позичковий капітал	Менше 0,4
Коефіцієнт співвідношення залученого та власного капіталу ($K_{спзв}$)	Залучений капітал/Власний капітал	Менше 1,0
Коефіцієнт участі власних і довготермінових позичених коштів у матеріальних запасах (K_u)	(Власний капітал + забезпечення майбутніх виплат, доходи майбутніх періодів, довго- і середньострокові позики)/Запаси й затрати	Більше 1,0
Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих засобів ($K_{спмі}$)	Вартість оборотних засобів/Необоротні активи	Близько 1,0
Загальний коефіцієнт покриття (K_p)	(Валюта балансу – необоротні активи та збитки)/Поточні зобов'язання	Більше 2,0–2,5

Коефіцієнт накопичення амортизації визначає відношення суми амортизаційного зносу за основними засобами й нематеріальними активами до суми початкової вартості відповідно до основних засобів і нематеріальних активів.

Як бачимо, кожен автор пропонує свій підхід до визначення показників фінансової стійкості. Разом із тим потрібно зазначити, що в умовах добровільних об'єднань територіальних громад коефіцієнти за своєю сутністю майже однакові, хіба що може змінюватися їх

назва чи кількість. На нашу думку, комплексно оцінюючи ступінь виробничо-господарської та фінансової стабільності, слід зосередити увагу не стільки на кількісних значеннях коефіцієнтів (які помітно коливаються), скільки на тенденціях розвитку. Тобто головним завданням є забезпечення позитивної динаміки показників. Лише за такої умови можемо визначити тенденції у зміні виробничо-господарської і фінансової стабільності й на основі цього розробити стратегію підвищення його стійкості, яка, за узагальненими показниками, є складовою, перехідною характеристикою до територіального розвитку.

Пропонуємо фінансовий аналіз, в умовах добровільних об'єднань територіальних громад, здійснювати за методикою корпорації Дюпон (рис. 1).

Відповідно до описаної методики, можна виявити такі резерви підвищення рентабельності активів: збільшення рентабельності реалізованої продукції і прискорення оборотності активів. Застосування такої системи аналізу може мати місце на вітчизняних підприємствах, однак, вона не відображає використання решти виробничих ресурсів, ефективність використання яких впливає на ефективність виробництва загалом.

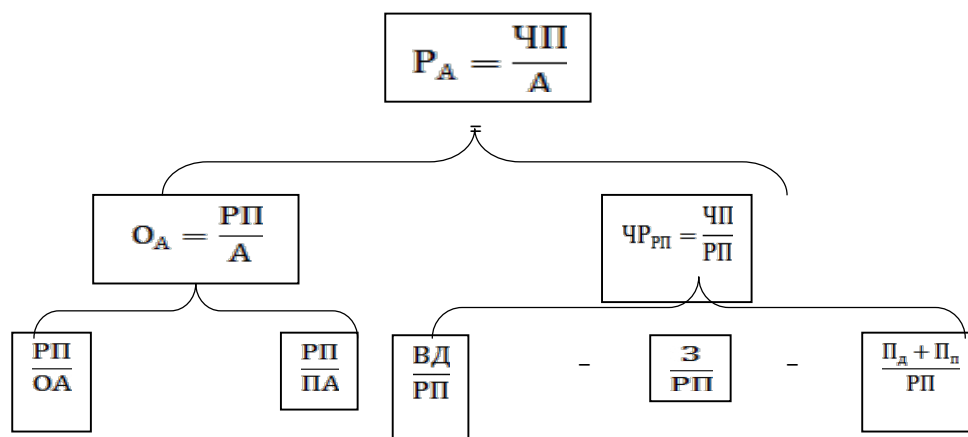


Рис. 1. Схема фінансового аналізу за методикою корпорації Дюпон [2]:

R_A – коефіцієнт рентабельності активів; CR_{RP} – коефіцієнт чистої рентабельності реалізованої продукції; O_A – коефіцієнт оборотності активів; CP – сума чистого прибутку; RP – обсяг реалізованої продукції; A – середня сума всіх активів; VD – обсяг валового доходу; Z – сума затрат; P_d – податки, що сплачуються за рахунок доходу; P_n – податки, що сплачуються за рахунок прибутку; OA – середня сума оборотних активів; PA – середня сума позаоборотних активів

За С. Ф. Покропивним, система показників ефективності виробництва складається з таких груп:

- 1) узагальнювальні показники ефективності виробництва;
- 2) часткові, які включають показники ефективності використання:
 - а) живої праці;
 - б) основних виробничих фондів;
 - в) матеріальних ресурсів;
 - г) фінансових ресурсів (табл. 2) [2].

Аналіз статистичних даних показав, що за останній рік заощадження зросли до 19 млрд грн, або на 70,1 %, у тому числі в національній валюті до 11,4 млрд грн, або на 76,5 %. Зазначена динаміка сприяла зменшен-

ню пропозиції грошей населення на споживчому ринку, а отже, – дефляційним процесам. За таких умов НБУ проводив виважену грошово-кредитну політику. Дефляційні процеси не пов'язані зі штучним обмеженням пропозиції грошей. Темпи зростання монетарної бази за рік становили 33,6 % за прогнозу 32-36 %. На 41,6 % (за прогнозу 30-36 %) зросла грошова маса. Суттєве, порівняно з темпами ВВП, випередження темпів зростання грошової бази та грошової маси дозволило повніше задовольнити попит економіки на гроші. Продовжилася позитивна тенденція останніх років щодо підвищення рівня монетизації української економіки: порівняно із 2006 р. він зріс у 1,7 раза [11].

Таблиця 2

**Система показників ефективності виробництва в умовах
добровільних об'єднань територіальних громад [2]**

Узагальнювальні показники	Показники ефективності використання			
	живої праці	виробничих фондів	матеріальних ресурсів	фінансових ресурсів
Рівень задоволення потреб ринку	Трудомісткість одиниці продукції	Загальна фондovіддача (за обсягом продукції)	Матеріалovіддача	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів
Виробництво продукції на 1 грн витрат ресурсів	Відносне вивільнення працівників	Фондомісткість одиниці продукції	Матеріаломісткість продукції	Тривалість одного обороту нормованих оборотних засобів
Витрати на 1 грн товарної продукції	Темпи росту продуктивності праці	Рентабельність основних фондів	Коефіцієнт використання найважливіших видів сировини	Відносне вивільнення оборотних коштів
Прибуток на 1 грн загальних витрат	Зарплатомісткість одиниці продукції	Фондовіддача активної частини основних фондів	Витрати палива й енергії на 1 грн товарної продукції	Питомі капіталовкладення
Рентабельність виробництва	Частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці	-	Економія матеріальних витрат	Капіталовкладення на одиницю введених потужностей
Народногосподарський ефект від використання одиниці продукції	Коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу	-	Коефіцієнт вилучення корисних компонентів із сировини	Прибутковість інвестицій, строк їх окупності

Стабільною та прогнозованою протягом року була ситуація на валютному ринку. З урахуванням динаміки цін відбулася (за курсом на кінець періоду) помірна (на 0,64 %) номінальна девальвація гривні. Зважаючи на значні обсяги критичного імпорту, у тому числі імпорту інвестиційних товарів, значні обсяги платежів з обслуговування зовнішнього боргу держави та відповідна валютна політика сприяли позитивним процесам в українській економіці.

Стабільність цін і валютного курсу гривні забезпечили зростання реальних доходів населення.

Основними джерелами валютних надходжень були: перевищення експорту над імпортом; надходження поточних трансфертів над виплатами; зростання обсягів валютних кредитів. Перевищення пропозиції валюти над попитом на неї дало змогу обслуговувати в повному обсязі зовнішні зобов'язання за умови зростання валютних резервів. Платежі за зовнішніми боргами (як Уряду, так і НБУ) становили близько 1,2 млрд дол. Рівень міжнародних резервів зріс на 1,3 млрд дол. і досяг 4,4 млрд дол. Це сталося завдяки значним інтервенціям НБУ з купівлі валюти (1,7 млрд дол.),

а також надходженням від розміщених євробондів на суму 400 млн дол. США.

Водночас у здійсненні грошово-кредитної політики Національного банку України мали місце й істотні недоліки. Позначаються відсутність належної координації дій уряду та НБУ, помилки, допущені під час визначення основних параметрів грошово-кредитної та цінової політики, яка суттєво впливає на господарсько-фінансову стабільність підприємств [2].

Цінова політика суттєво впливає на виробництво загалом і в останні роки, і на підприємствах намітилася стійка тенденція до росту цін. Під час установлення фіксованих цін на товари, роботи та послуги за їхньої збитковості законом передбачається компенсація з місцевих бюджетів. Практично в усіх регіонах ця норма тільки декларується.

З політичних та соціальних міркувань, сьогодні в умовах адміністративно-територіальної реформи не потрібно поспішати з необгрунтованими змінами цін. Доцільніше дати можливість підприємствам, з урахуванням досвіду аналогічних підприємств інших систем, сформувані їх із мінімальним рівнем рентабельності, яка забезпечить галузі визна-

чений запас міцності, дасть можливість розвиватися підприємствам, розширювати асортимент, удосконалювати якість та утримувати стабільні ціни на продукцію незалежно від погодних умов, політичних обставин тощо. Це дозволить ефективно впливати на формування економічного погляду на перспективу промислових підприємств в умовах повного регіонального господарського розрахунку (добровільного об'єднання територіальних громад).

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Отже, система показників ефективності господарювання та стабільності господарсько-фінансової діяльності підприємств в умовах добровільного об'єднання територіальних громад може використовуватися власне для загальної оцінки економічної ситуації без урахування впливу окремих чинників, у тому числі, наприклад, цінової та грошово-кредитної політики нині, що й обумовлює необхідність розгляду цієї теми.

Як відомо, цінова ситуація та грошово-кредитні відносини в державі значною мірою впливають не лише на стан економіки, а і сприяють прискоренню (наближенню) стабілізаційних процесів безпосередньо господарських об'єктів, у тому числі й підприємств в умовах повного регіонального господарського розрахунку.

Іншою причиною стримування інфляційних процесів стала істотна активізація заощаджень коштів населення в комерційних банках. Обсяги залишків на депозитах фізичних осіб протягом року суттєво випереджали рівень зростання доходів населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушків Б. М. Стратегія розвитку адміністративного району (Концептуальні засади організації соціально-економічного розвитку адміністративного району в контексті формування добровільних об'єднань територіальних громад Лановеччини) / Б. М. Андрушків, Г. Х. Мельник, С. М. Співак. – Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2017. – 456 с.
2. Андрушків Б. М. Повний регіональний господарський розрахунок – шлях підвищення ефективності територіальної одиниці, забезпечення її територіального розвитку / Б. М. Андрушків, О. О. Бендасюк, М. П. Войнаренко. – Тернопіль : ТЗОВ «Тернограф», 2014. – 680 с.
3. Іваненко В. О. Оцінка сукупних вартісних показників обсягу промислової продукції / В. О. Іваненко, І. Р. Поліщук // Вісник ЖДТУ. – Сер. : Економічні науки. – 2015. – № 1. – С. 222–228.
4. Іваненко В. І. Економічний аналіз господарчої діяльності : навч. посіб. / В. І. Іваненко, М. А. Болюх. – Київ : ЗАТ «НІЧЛА-ВА», 2001. – 204 с.
5. Житна І. П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств : навч. посіб. / І. П. Житна, А. М. Нескреба. – Київ : Вища школа, 1992. – С. 191.
6. Дорофійенко В. В. Создание и организация деятельности объединений совладельцев многоквартирных домов (ОСМД) – основа реформирования управления жилищным хозяйством / В. В. Дорофійенко, В. И. Логвиненко, И. Н. Осипенко. – Донецк : ВИК, 2007. – 240 с.
7. Юр'єва Т. П. Економіка міського господарства / Т. П. Юр'єва, В. О. Костюк, В. А. Бардаков. – Харків : ХДАМГ, 2008. – 672 с.
8. Димченко О. В. Житлово-комунальне господарство в реформаційному процесі: аналіз, проектування, управління : монографія / О. В. Димченко. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 356 с.
9. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 31.05.17). – Назва з екрана.
10. Вешневська А. В. Зарубіжний досвід розвитку ОСББ як новітньої форми діяльності ЖКГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dbn.at.ua/publ/osbb/novini_osbb/zarubizhnij_dosvid_rozvitku_osbb/30-1-0-573 (дата звернення: 8.06.17). – Назва з екрана.
11. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 8.06.17). – Назва з екрана.

pidprijemstv [Economic analysis of economic activity of enterprises]. Kyiv : Vyshcha shkola [in Ukrainian].

REFERENCES

1. Andrushkiv, B. M., Melnyk, H. Kh. & Spivak, S. M. (2017). *Stratehiia rozvytku administratyvnoho raionu (Kontseptualni zasady orhanizatsii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku administratyvnoho raionu v konteksti formuvannia dobrovilnykh ob'iednan terytorialnykh hromad Lanovechchyny [Strategy for the development of the administrative district (Conceptual framework for the organization of the socio-economic development of the administrative district in the context of the formation of voluntary associations of territorial communities of Lanovechchina. Ternopil: FOP Palianytsia V. A. [in Ukrainian].*
2. Andrushkiv, B. M., Bendasiuk, O. O., Voinarenko, M. P. et al. (2014). *Povnyi rehionalnyi hospodarskyi rozrakhunok – shliakh pidvyshchennia efektyvnosti terytorialnoi odynytsi, zabezpechennia yii terytorialnoho rozvytku [Full regional economic calculation – a way to increase the effectiveness of the territorial unit, ensuring its territorial development]*. Ternopil: TzOV «Ternohraf» [in Ukrainian].
3. Ivanenko, V. O. & Polishchuk, I. R. (2015). *Otsinka sukupnykh vartisnykh pokaznykiv obsiahu promyslovoi produktsii [Estimation of aggregate value indicators of the volume of industrial products]*. *Visnyk ZhDTU. Ekonomichni nauky – Bulletin of ZHDTU: Collected papers. A series: Economic sciences*, (1), (pp. 222–228) [in Ukrainian].
4. Ivanenko, V. I. & Boliukh, M. A. (2001). *Ekonomichnyi analiz hospodarchoi diialnosti [Economic analysis of economic activity]*. Kyiv: ZAT «NICH LAVA» [in Ukrainian].
5. Zhytna, I. P. & Neskreba, A. M. (1992). *Ekonomichnyi analiz hospodarskoi diialnosti pidprijemstv [Economic analysis of economic activity of enterprises]*. Kyiv : Vyshcha shkola [in Ukrainian].
6. Dorofyenko, V. V., Lohvynenko, V. Y. & Osypenko, Y. N. (2007). *Sozдание i organizacija dejatel'nosti ob'edinenij sovladel'cev mnogokvartirnykh domov (OSMD) – osnova reformirovanija upravlenija zhilishhnym hozhajstvom [Creation and organization of activities of associations of co-owners of apartment buildings (AJOAH) – the basis for reforming housing management]*. Donetsk : VYK [in Russian].
7. Iur'ieva, T. P., Kostiuk, V. O. & Bardakov, V. A. (2008). *Ekonomika miskoho hospodarstva [Economy of the Urban Economy]*. Kharkiv : KhDAMH [in Ukrainian].
8. Dymchenko, O. V. (2009). *Zhytlovo-komunalne hospodarstvo v reformatsiinomu protsesi: analiz, proektuvannia, upravlinnia [Housing and Communal Services in the Reformation Process: Analysis, Design, Management]*. Kharkiv : KhNAMH [in Ukrainian].
9. Ob'iednannia spivvlasnykiv bahatokvartyrnoho budynku [Association of co-owners of an apartment building]. (n.d.). <https://uk.wikipedia.org/wiki>. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> (accessed 31 May 2017) [in Ukrainian].
10. Veshnevskaya, A. V. *Zarubizhnyi dosvid rozvytku OSBB yak novitnoi formy diialnosti ZhKH [Foreign experience of the development of condominium associations as the latest form of utilities activity]*. (n.d.). Retrieved from http://dbn.at.ua/publ/osbb/novini_osbb/zarubizhnij_dosvid_rozvitku_osbb/30-1-0-573 (accessed 8 June 2017) [in Ukrainian].
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). <http://www.ukrstat.gov.ua>. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (d accessed 8 June 2017) [in Ukrainian].

Н. Б. Курич, доктор економічних наук, професор; **С. М. Співак**, кандидат економічних наук, доцент (Тернопольський національний технічний університет імені Івана Пулюя); **І. П. Миколайчук**, кандидат економічних наук, доцент (Київський національний торговельно-економічний університет). **Критерии и показатели оценки эффективности функционирования предприятий в условиях территориального объединения.**

Аннотация. Цель статьи заключается в определении критериев оценки эффективности функционирования предприятий в условиях объединений территориальных общин на основе тщательного изучения процессов развития предприятий и предпринимательской деятельности. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** В статье, установлено, что в условиях полного регионального хозяйственного расчета до сих пор нет общепризнанных критериев определения оценки эффективности производства и единого методического подхода к определению показателя, по которому можно комплексно оценить степень хозяйственно-финансовой стабильности предприятия, его возможности системно улучшать финансовое состояние в долгосрочной перспективе на общем фоне реализации административно-территориальной реформы. Проблема рассматривается в условиях добровольного объединения территориальных общин. **Практическая значимость результатов исследования.** Предложено использование Европейских подходов к обеспечению стабильного развития экономики предприятий.

Ключевые слова: критерии, показатели, предприятие, объединение территориальных общин, производство, экономика, государство.

N. Kirich, Dc. Econ. Sci, Profesor; **S. Spivak**, Cand. Econ. Sci, Docent (Ternopil Ivan Puluj National Technical University); **I. Mikolajchuk**, Cand. Econ. Sci, Docent (Kyiv National University of Trade and Economics). **Criteria and indicators for assessing the enterprises in a territorial association functioning.**

Annotation. The purpose of the paper is to determine the criteria for evaluating the performance of enterprises in the conditions of territorial communities associations on the basis of the processes of enterprise development and entrepreneurial activity study. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: analysis and synthesis, systematization and synthesis, a dialectical approach. **Findings.** In the article, it is established that in the conditions of full regional economic calculation, there are still no generally accepted criteria for determining the estimation of production efficiency and a unified methodological approach to the definition of the indicator, which allows a comprehensive assessment of the degree of economic and financial stability of the enterprise, its ability to systematically improve the financial position in the long run on the general background of the implementation of administrative and territorial reform. The problem is considered in the conditions of voluntary territorial communities associations. **Practical value.** The use of European approaches to ensuring stable economic development of enterprises is proposed.

Keywords: criteria, indicators, enterprise, territorial communities, production, economy, state.